

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комітет з питань етики

РІШЕННЯ

від 26 лютого 2025 року № 5 (141)

про внесення на розгляд

**Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти
подання про наявність у дисертації кандидата медичних наук
Чуприни Роксани Ріфкатівни «Профілактика менопаузальних порушень
у жінок із доброякісними неуточненими пухлинами матки та яєчників»
фактів порушення вимог з питань текстових запозичень
без посилення на джерело (академічного плагіату)**

До Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) надійшла скарга від кандидата біологічних наук, старшого наукового співробітника Смірнова Олега Ювеналійовича щодо виявлення в захищеній 23 жовтня 2015 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.613.02 при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика МОЗ України (зараз – Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика) дисертації кандидата медичних наук Чуприни Роксани Ріфкатівни «Профілактика менопаузальних порушень у жінок із доброякісними неуточненими пухлинами матки та яєчників» фактів академічного плагіату (реєстр. № 31-24-АД від 20 травня 2024 року, далі – скарга).

Комітет з питань етики (далі – Комітет) рішенням № 43 (108) від 29 травня 2024 року прийняв скаргу до розгляду.

Про прийняття скарги до розгляду Комітетом належним чином проінформований Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика як заклад, спеціалізована вчена рада якого прийняла рішення про присудження наукового ступеня. Інформування Чуприни Р. Р. про прийняття скарги до розгляду не здійснювалося, оскільки спосіб зв'язку з особою невідомий. Водночас копія скарги оприлюднена на сайті Національного агентства.

Після прийняття скарги до розгляду Комітетом від закладу, у якому відбувався захист дисертації, надійшли письмові пояснення та, на запит Національного агентства, інформація щодо частини наукових публікацій, у яких висвітлені наукові результати дисертації Чуприни Р. Р.

Перевірку викладених у скарзі відомостей здійснював уповноважений підрозділ секретаріату Національного агентства, який 03 грудня 2024 року надав голові Комітету Звіт перевірки відомостей щодо наявності в дисертації кандидата медичних наук Чуприни Р. Р. «Профілактика менопаузальних порушень у жінок із доброякісними неуточненими пухлинами матки та яєчників» фактів академічного плагіату з результатами проведеного аналізу виявлених за допомогою відповідного програмного забезпечення фрагментів збігів щодо неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання (далі – матеріали перевірки).

Згідно з пунктом 14 Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, затвердженого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол засідання № 16 (45), далі – Порядок), голова Комітету передав матеріали перевірки на ознайомлення членам Комітету та визначив доповідача за скаргою.

Доповідач за скаргою проаналізувала матеріали перевірки скарги та визнала їх достатніми для її розгляду Комітетом по суті.

Разом з тим, до Національного агентства 21 лютого 2025 р. надійшло звернення голови спеціалізованої вченої ради Д 26.613.02 Юрія Вдовиченка з проханням зупинити провадження (в частині розгляду та перевірки) щодо скарги Смірнова О. Ю. стосовно виявлення фактів академічного плагіату в дисертації Чуприни Р. Р., у зв'язку з Законом України «Про вищу освіту» встановлює ультраактивну (переживаючу) дію правил старого законодавства щодо підготовки кандидатів наук, які не містили поняття академічного плагіату. Відтак, на думку заявника, Національне агентство не має повноважень розглядати скаргу Смірнова О. Ю. щодо фактів академічного плагіату у кандидатській дисертації Чуприни Р. Р., захищеній у 2015 році.

За результатами розгляду звернення Комітет дійшов висновку про відсутність заявленої ультраактивної дії у зазначеного припису на момент набрання чинності наказом МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради та видачу відповідного диплома за результатами захисту Чуприною Р. Р., а також на наявність законодавства, яке на зазначений момент визнавало діяння Чуприни Р. Р. порушенням та передбачало відповідний юридичний наслідок у вигляді позбавлення особи наукового ступеня (рішення Комітету від 26 лютого 2025 р. № 4 (140)).

На цій підставі вирішено відмовити Ю. Вдовиченку у проханні зупинити провадження щодо скарги Смірнова О. Ю.

За наслідками вивчення матеріалів перевірки, а також інформації, наданої доповідачем, Комітет дійшов висновку про наявність фактів академічного плагіату в дисертації кандидата медичних наук Чуприни Р. Р. «Профілактика менопаузальних порушень у жінок із доброякісними неуточненими пухлинами матки та яєчників».

У дисертації Чуприни Р. Р., за допомогою програмного забезпечення, виявлено відтворення без належних посилань на джерело запозичення

фрагментів (тексту та графічних елементів (таблиць, рисунків) опублікованої наукової праці іншого автора, – Роженко А. В. Новий підхід до профілактики та корекції системних порушень у жінок з хірургічною менопаузою : дис. ... кандидата медичних наук (спец. 14.01.01 – акушерство та гінекологія). – Київ, 2013.

Окрім того, встановлено відсутність шести наукових публікацій, які були представлені у авторефераті дисертації Чуприни Р. Р. як такі, у яких висвітлені наукові результати дисертації.

При оцінці матеріалів перевірки Комітет керується пунктом 21 Порядку, згідно з яким будь-які документи чи свідчення про наявність або відсутність у дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не є вирішальними, не мають наперед визначеного значення для Комітету і враховуються в сукупності з іншими документами та матеріалами при прийнятті рішень відповідно до цього Порядку.

Натомість Комітет бере до уваги, що відповідно до пункту 38 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 (далі – Порядок 1197), особа, якій за рішенням МОН (МОНмолодьспорту, ВАК) видано диплом доктора (кандидата) наук, може бути позбавлена відповідного ступеня у разі виявлення порушень вимог нормативно-правових актів з питань атестації наукових кадрів, чинних на момент прийняття рішення МОН (МОНмолодьспортом, ВАК) про видачу відповідного диплома або затвердження рішення ради про присудження ступеня доктора філософії.

Відповідно до абзацу другої частини шостої статті 6 Закону України «Про вищу освіту» (в редакції, чинній на момент прийняття наказу МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради та видачу відповідного диплома за результатами захисту Чуприною Р. Р. дисертації), виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

Згідно із абзацом першим пункту 9 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (далі – Порядок № 567), який був чинним на момент прийняття рішення про видачу диплома кандидата медичних наук Чуприні Р. Р., дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.

Відповідно до пункту 14 Порядку № 567 виявлення в дисертації, авторові якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без

посилання на джерело, є підставою для прийняття рішення про позбавлення його наукового ступеня.

Окрім того, згідно з пунктом 4.7. Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 року № 1059 (чинного на момент прийняття наказу МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради та видачу відповідного диплома за результатами захисту Чуприною Р. Р. дисертації), якщо рада встановила, що здобувач використав ідеї та розробки, текстові запозичення, наукові результати та матеріали інших авторів без посилання на джерело, то рада знімає дисертацію з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. У цьому разі заява про зняття дисертації з розгляду не приймається, а до МОНмолодьспорту надсилається рішення ради разом з авторефератом і стенограмою засідання. А відповідно до пункту 1.9. цього Положення у разі порушення радою вимог нормативно-правових актів з питань присудження наукового ступеня доктора чи кандидата наук МОНмолодьспорт скасовує прийняте радою рішення і може вжити до неї заходи в межах своєї компетенції, у тому числі до зупинення діяльності цієї ради.

Згідно з частиною шостою статті 69 Закону України «Про вищу освіту» (в редакції, чинній на момент прийняття наказу МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради та видачу відповідного диплома за результатами захисту Чуприною Р. Р. дисертації) академічний плагіат це оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

Відповідно до частини четвертої статті 42 Закону України «Про освіту», академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. Таким чином, наявність у дисертації «текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело», узгоджується із визначенням академічного плагіату, закріпленим частиною шостою статті 69 Закону України «Про вищу освіту», частиною четвертою статті 42 Закону України «Про освіту».

Згідно з частиною дев'ятою статті 19 Закону України «Про вищу освіту» Комітет з питань етики розглядає питання порушення академічної доброчесності і вносить відповідні подання до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Відповідно до частини сьомої статті 28¹ Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук у разі встановлення відповідно до законодавства фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації Національним агентством із забезпечення якості

вищої освіти здійснюється у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

На підставі наведеного відповідно до частини дев'ятої статті 19 Закону України «Про вищу освіту», частини четвертої статті 42 Закону України «Про освіту», частини сьомої статті 28¹ Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», пунктів 38–41 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, пунктів 21–22 Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 16 (45) від 24 жовтня 2023 року, зі змінами), з урахуванням чинних на момент прийняття рішення МОН про видачу відповідного диплома Чуприні Р. Р. частини шостої статті 6, частини шостої статті 69 Закону України «Про вищу освіту», пунктів 9, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, та пунктів 1.9, 4.7 Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 року № 1059, Комітет

ВИРІШИВ: внести на розгляд Національного агентства подання про наявність у дисертації кандидата медичних наук Чуприни Роксани Ріфкатівни «Профілактика менопаузальних порушень у жінок із доброякісними неуточненими пухлинами матки та яєчників» порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело (академічного плагіату).

Голова Комітету

Артем АРТЮХОВ